

REVISTA DE GIRONA

Diputació de Girona
Núm. 323
4,5 €
Novembre-desembre 2020

Dossier
RdG

La Devesa, paradís debatut

- (Re)descobrir els ocells
- Entre Nador i Girona

- 5 PÒRTIC**
Mons que formiguegen *Gerard Bagué*
- 6 CRÒNIQUES**
Joan Ferrerós, Puri Abarca, Joan Sala, Dani Vivern, Xavi Xargay, Joan Domènech, Sandra Adam, Eusebi Puigdemunt, Rosa Maria Martínez
- 12 REPORTATGE**
Temps de pandèmia (II): l'assistència social i l'educació *Mar Camps*
- 20 REPORTATGE FOTOGRÀFIC**
(Re)descobrir els ocells *Albert Gispert-Saüch Llopis*
- 28 MEDICINA**
L'Alt Empordà, bressol de metges preocupats per la salut pública *Inés Padrosa Gorgot*
- 32 CIÈNCIA**
Francesc Clarà i el càlcul dels rellotges de sol *Joan Sala*
- APUNTS**
- 11** L'efecte vinil en el cinema, o com els cinèfils poden salvar les sales fosques *Jordi Dorca*
- 37** Reflexions al voltant de l'epidèmia *Joan Miró*
- 43** Quant pesen els núvols? *Blai Gasull*
- 107** El pensament fet aigua *Eva Vázquez*
Il·lustracions: Iván García
- 38 SOCIETAT**
Entre Nador i Girona *Bouchra*
- 44 BIOGRAFIA**
Anna Manella: des de l'11 de desembre de 2019, desconsol *Sebastià Goday Cuixart*
- HISTÒRIA**
- 46** Diego de Gumiel, editor del *Tirant*, va obrir una impremta a Girona *Joan Barbarà*
- 50** Un espia a Tamariu *Jordi Arbonès (NIF)*
- 56 LLETRES**
Anatomia de la novella negra gironina *José Luis Bartolomé*
- 62 UNA NOVA MIRADA DE VALENTÍ FARGNOLI**
Entre la muntanya i el riu *Pere Bosch i Manel Lladó*
- 64 LES COSES DELITABLES**
Fra Sever d'Olot, un gran gourmet barroc *Jaume Fàbrega*
- DOSSIER. La Devesa, paradís debatut**
- 66** L'hora de la ciència i la tecnologia *Salvador Garcia-Arbós (coordinador)*
- 68** Els plàtans no ens deixen veure el parc *Salvador Garcia-Arbós*
- 74** Una plantació d'arbres ornamentals amb molta necessitat d'aigua *Salvador Garcia-Arbós*
- 81** De com una devesa va esdevenir parc urbà *Salvador Garcia-Arbós*
- 88** Marta Madrenas, alcaldessa de Girona: «El Pla Especial allunyava la gent de la Devesa» *Salvador Garcia-Arbós*
- 90** La Devesa: miratge i equivoc *Joaquim Nadal i Farreras*
- 93** El paradís perdut d'un gironí entranyable *Rosa Maria Gil Tort*
- 96 EXTERIORS**
La meva Sinera, el pont de Palau de Sant Joan de Mollet *David Pagès i Cassú*
- 98 CURS DE PROSA**
Descripcions de mestres *Vicenç Pagès Jordà*
- 100 TALLER DE NOUS CREADORS**
La pintora *Lotes Palà Selva*
Il·lustració: Abelardo González
- APARADOR**
- 102 Lletres** *Eva Vázquez, Sebastià Roig, Dani Vivern, Pere Bosch, Josep Pujol i Coll, Glòria Granell Nogué*
- 106 Novetats** *Guillem Molla*
- 108 Música** *Xavier Castillón, Josep Pujol i Coll, Ramon Moreno*
- 110 ARTISTES**
Jordi Puig, amb la radicalitat dels clàssics *Cristina Masanés*

Portada: *La Devesa vista des dels jardins.* (Foto: TONI VILCHES)

Diputació de Girona

EDICIÓ

© Diputació de Girona
Pujada de Sant Martí, 5
17004 Girona
Apartat de correus 11
17080 Girona
Telèfon 972 185 000
Fax 972 208 088
www.ddgi.cat

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Comunicació Cultural
Telèfon 972 185 192
A/e: rdg@ddgi.cat
www.revistadegirona.cat

DIRECTOR

Gerard Bagué

COORDINADOR

Josep Pastells

CONSELL DE REDACCIÓ

Teia Bastons, Xavier Besalú,
Xavier Cortadellas,
Jordi Dalmau, Joan Domènech,
M. Carme Domènech,
Jordi Dorca, Joan Ferrerós,
Salvador Garcia-Arbós,
Rosa M. Gil i Tort, Sebastià Goday,
Glòria Granell, Jordi Mascarella,

Joan Miró, Joan Nogué,

Marina Puig,
Joaquim M. Puigvert,
Judit Pujadó, Josep Pujol i Coll,
Dolors Reig, Anna Ribas,
Ester Sala, Joan Sala,
M. Concepció Saurí,
Pere Joan Sureda,
Narcís Sureda,
Joan Ventura, Antoni Vilà,
Dani Vivern i Xavi Xargay.

MAQUETACIÓ

Elisenda Lima Casals
(Accent Llibres SL)

ASSESSORAMENT

LINGÜÍSTIC
Serveis Lingüístics
de la Diputació de Girona

MÀRQUETING

Oficina de Difusió
Telèfon 972 185 000
A/e: difusio@ddgi.cat

DISTRIBUCIÓ

Grup Logístic Vilarroya, SL
Telèfon 972 400 630

PROJECTE GRÀFIC

AMDG / Xavier Roqueta

IMPRESSIÓ

Impremta Pagès - Anglès
Telèfon 972 420 107

DIPÒSIT LEGAL

GI-54-1958
SP/ISSN
0211-2663

La Devesa: miratge i equívoc

Aquest és un tema recurrent i ara per ara sense solució. Tinc el convenciment que no ens n'hem sortit mai perquè mai no n'hem fet ni la diagnosi ni les preguntes adequades. Al contrari, hem esperat de la Devesa algunes coses que no estàvem en condicions de demanar-li. Ara, a la tardor de 2020, m'ho miro com un gran miratge i com un gran equívoc.

Text > **JOAQUIM NADAL I FARRERAS**, historiador (ICRPC-CERCA) i exalcalde de Girona

Fotos > **TONI VILCHES**

El miratge prové de la primavera passada. Quan es va anar aixecant, a poc a poc, el confinament i els gironins vam poder sortir de casa (però sense sortir dels límits del terme municipal), vam veure com es recuperaven dos espais de la perifèria urbana emblemàtics: la Devesa i la vall de Sant Daniel. En el cas de Sant Daniel, vam veure com les passejades, les caminades, les excursions a peu o en bicicleta s'hi multiplicaven fins al paroxisme, en una desfilada de models de roba esportiva fosforescent inacabable. Més endavant, tot va anar tornant gradualment a lloc.

En canvi, en la Devesa vam veure un miratge. Recuperada per al passeig dels gironins, ens vam arribar a creure que havíem recobrat una normalitat oblidada i que la Devesa estava plenament integrada en l'imaginari col·lectiu dels parcs públics de la ciutat. Però era una ficció i, un cop assolida la plena normalitat, un cop recuperada la capacitat d'anar a les segones residències, els que en tenen, a la platja o a la muntanya per sortir unes hores del clos urbà de Girona, la Devesa va recuperar la seva solitud somiosa.

Havíem oblidat l'efecte sis-cents, el fenomen de la motorització de la societat i l'aparició d'unes noves pautes

de mobilitat que trencaven els límits estrets de la vida urbana i acostaven les distàncies dels paisatges més immediats. A partir dels anys setanta era ja irrepètible la idea de la Devesa com a passeig d'estiu dels gironins, com a jardins de joc per als infants de la ciutat; com era del tot irrepètible l'hora del vermut a La Rosaleda d'una època en què, com explica per experiència pròpia Guillem Terribas, els cambrers feien més diners amb propines que amb el sou.

Durant uns dies vam observar un miratge nascut sempre a l'ombra d'un equívoc etern: la Girona contemporània sempre ha demanat i sempre ha es-

>> *Girona, amb el viaducte del tren, la Devesa i el Ter.*

>> Icònic cartell de la plaça de les Botxes.

perat de la Devesa coses que no li podia demanar. L'error rau a haver pensat sempre en la Devesa més com un parc urbà que com un camp de plàtans.

Quan Girona no tenia cap altra zona verda, la Devesa va esdevenir alhora un succedani i una coartada. A manca d'altres parcs urbans, feia de parc urbà, i a falta de metres quadrats per justificar els estàndards de la Llei del sòl, la immensa reserva de la Devesa tapava tots els forats. Succedani, doncs, i coartada. Però, és clar, excèntrica i ombrívola, no era ben bé ni una cosa ni una altra.

Més endavant, quan la ciutat es va harmonitzar i després que les pautes de mobilitat afavorissin la fuga cap enfora, l'aparició de parcs encara més urbans va posar fi a la seva funció de succedani i de coartada: el parc Central, el parc del Migdia, el parc de Vista Alegre i el parc de les Ribes del Ter, per esmentar només els parcs més genuïns i deixant de banda les places i zones verdes, van complir funcions més directament integrades a l'espai urbà.

Un cop constatats, d'una banda, el miratge de la recuperació impossible i de l'altra, l'evidència de la superació de l'etapa de la suplantació de funci-

ons, podem tornar a les essències originàries.

Si la Devesa és una plantació de plàtans, aquesta és la seva singularitat, la seva personalitat i la seva excepcionalitat. La interacció plataneda-jardins

és avui una dada i un punt de partida. El pas següent és constatar que l'objectiu primigeni ha de ser inexcusablement tenir cura de l'arbreda i dels jardins com un bé patrimonial històric; un patrimoni natural i cultural. Cal atendre a les coses més elementals: salut biolò-

gica dels arbres, reg, esponjament del terreny, poda, replantació, neteja. Cal una cura extrema en la neteja i l'ordenació, en el sanejament i la recuperació del reg perimètric dels jardins, i en l'erradicació de tots els cossos estranys que encara hi puguin quedar. Després, naturalment, s'ha de mirar de no engregar a rodar el bagatge històric.

Totes les propostes d'ordenació de la Devesa que hi ha hagut en el passat, les de Ricard Giralt o de Llistosella i Montsalvatge, contenen elements positius i aprofitables, i han definit algunes actuacions que haurien de ser valorades com a irreversibles. Per exemple: el Pla d'Accessos va ampliar

l'espai de la Devesa i la plantació, va eliminar el Firal del Bestiar i va resoldre el nus d'accessos a la ciutat des dels dos ponts de la Barca, passant per la Copa, l'antiga llera del Güell fins al pont d'en Vidal (rotonda de la ronda de Ferran Puig), estenent-se per l'avinguda de Ramon Folch fins a la *Capsa de llum* de Jaume Plensa. D'acord que per limitacions pressupostàries i potser conceptuals es va prescindir del gran llac i es va substituir per l'espai de la Copa; però la Copa en si mateixa és un espai que denota potencialitats urbanes.

A l'extrem oest de la Devesa, es podrà discutir o no, però l'Auditori Palau de Congressos és una realitat i un patrimoni emparat en la Devesa mateixa i que dona sentit a la confluència del Ter i el Güell. Només cal que es disposi un cert sentit de l'ordenació i de l'oferta d'aparcament per donar musculatura a aquests dos grans equipaments que molts d'altres ja voldrien tenir.

Sigui com sigui, hi ha qui pensa que un excés d'ordenació mata la Devesa. Però el que mata de veritat la Devesa són els errors de concepte. A vegades la definició de paràmetres d'un pla especial serveix per establir unes coordenades. El Pla Especial és una pauta, una condició necessària, però no suficient.

El futur es juga en un terreny més elemental, més planer, més en l'esfera

>> Clàssic banc de pedra de la Devesa.

de la quotidianitat. I en aquest sentit, qualsevol iniciativa ha de madurar molt bé. Per exemple: he llegit que se'n vol millorar l'enllumenat i canviar el mobiliari urbà. De l'encert de les lluminàries i del disseny del mobiliari depèn una part del futur del parc. Hi havia hagut fanals i bancs dissenyats expressament per a la Devesa. He vist que es volen eliminar els bancs de pedra: a canvi de què? I si resulta que els bancs de pedra que s'intercalaven entre plàtans al passeig Central eren una bona solució per atorgar a l'espai una idea d'una certa urbanitat? Amb el mobiliari és millor no inventar gaire i no frivolitzar.

Totes aquestes obvietats no resolien el problema del futur. Entre la Copa i els dos equipaments hi ha una immensitat. A aquesta immensitat no se li pot demanar que serveixi per al que

no va ser concebuda. Només cal una cura immensa, un capteniment proactiu, una voluntat de respectar-ne les característiques primigènies i assegurar que per decantament, a poc a poc, la Devesa s'ompli de vida, d'entusiastes que la valorin pel que és: un patrimoni natural, biològic, que projecta a redós del perfil monumental de la ciutat un espai ombrejat sense precedents. Qui vulgui prendre el sol, que vagi a les Ribes del Ter, qui es vulgui enamorar de la cadència ombrejada dels plàtans de pell tacada i textura clapejada, que s'endinsi en l'univers magnífic de la Devesa.

No cal dir que molts gironins no hi van, però la senten seva i dins el seu imaginari no en sabrien prescindir, com tampoc sabrien entomar-ne la desaparició, la desvirtuació i la tergiversació.

Hi ha qui pensa que un excés d'ordenació mata la Devesa. Però el que mata de veritat la Devesa són els errors de concepte.